

Nr 146

Av herrar Nilsson i Göteborg och Andreasson, om utvidgning av arbetarskyddslagens tillämpningsområde.

När förslaget till 1949 års arbetarskyddslag antogs ställdes stora arbetstagargrupper utanför lagens räckvidd: av de offentligt anställda skulle sålunda endast sådana omfattas av lagen som sysselsattes inom organ »som bedriver någon rörelse». Övriga, exempelvis anställda inom statlig förvaltning, kommunal förvaltning, bl. a. skolor, kyrkor och kyrkogårdar, åtnjuter inte det skydd lagen stadgar.

Departementschefen ansåg, att lagrådets mening vid granskning av förslaget till 1912 års lag om arbetarskydd fortfarande ägde giltighet, nämligen att vid offentlig förvaltningsverksamhet det inte torde förekomma sådana missförhållanden, som lagen avsåg att motverka. Departementschefen uttalade även, att frågan om t. ex. tjänstelokaler, deras beskaffenhet och utrustning borde regleras inte av arbetarskyddslagen utan av byggnadsförfattningarna. Erforderlig inspektion skulle likväl kunna ordnas tillfredsställande genom att statliga och kommunala förvaltningsmyndigheter samråder med tillsynsorganen.

Erfarenheterna ger emellertid vid handen, att lagens snäva tillämpningsområde medför stora olägenheter för de grupper, som ställts utanför. Många förvaltningar är små och förfogar inte över sådan arbetsledning eller teknisk expertis, som fordras för en självständig insats i arbetarskydd. Icke minst gäller detta många små kommunala enheter, som ofta helt uraktlåter att följa lagens bestämmelser om fullgott arbetarskydd. Yrkesinspektionen, som således saknar lagens stöd, kan — enligt vad flera av dess företrädare uppger — icke göra sig gällande. Hälsovådliga lokaler uppföres och förses med hälsofarliga installationer av olika slag, eftersom yrkesinspektionen saknar befogenhet att granska ritningarna och inspektera byggnaderna under den tid de uppföres.

Vid kyrkogårdarna ordnas, såsom ofta påpekats från fackligt håll, inte tillräckliga hygieniska anordningar för där sysselsatt personal. Såsom nyligen anförts av det största förbundet inom den kommunala sektorn, kommunalarbetsförbundet, räknar detta arbetsområde närmare 30 000 arbetstagare, som inte skyddas av arbetarskyddslagen. Såväl Landsorganisationen som arbetarskyddsstyrelsens ledamöter från arbetarsidan har också framhållit det befogade i att lagen utsträcker till det offentliga arbetsområdet i dess helhet.

Arbetstidsutredningen föreslår i sitt betänkande (SOU 1954:22) att såväl sjuk- och hälsovårdspersonalen som många andra grupper i statlig och kommunal tjänst skulle inordnas i arbetstidslagstiftningen. I en reservation hade en av utredningens ledamöter ett yrkande om att även brandpersonalens arbetstid skulle regleras av lagen. Det kan nämnas, att enbart den kommunala kollektivanställda sjuk- och vårdhempersonalen tillsammans med yrkesbrandmännen utgör inemot 50 000 arbetstagare. Problemet är alltså av betydande räckvidd. Från fackligt håll har också upprepade framställningar gjorts för att aktualisera arbetstidsutredningens förslag att vidga arbetstidslagens omfattning.

Som bekant föreslog arbetstidsutredningen även på sin tid att vissa grupper av skiftpersonal och andra arbetstagare med ogynnsamma arbetstidsförhållanden skulle få en arbetstidsförkortning utöver den eljest lagfästa. I de flesta fall har denna fråga sedermera ordnats avtalsvägen. Detta är naturligtvis i och för sig tillfredsställande men har medfört den olägenheten, att den sålunda avtalsmässigt fastställda lägre arbetstiden inte på något sätt lagligt skyddas. Detta medför att skiftarbetare, trafikpersonal och andra, som erhållit en något lägre arbetstid än vad lagen föreskriver, inte anses fullgöra övertid i lagens mening förrän den lagstadgade arbetstiden om f. n. 141 timmar per treveckorsperiod uppnåtts. Härigenom får arbetsgivaren möjlighet att taga ut övertid i stor utsträckning utan att begära dispens, vilket uppenbart strider mot avtalsbestämmelsernas främsta syfte att bereda lindring åt anställda med särskilt ansträngande arbete eller obekvämt förlagd arbetstid.

Med hänsyn till vad ovan framhållits får vi föreslå, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa,

att förslag förelägges riksdagen, att det undantag från arbetarskyddslagens tillämpningsområde, som nu gäller för statligt och kommunalt anställda, upphäves, samt

att arbetstidslagen i enlighet med arbetstidsutredningens förslag utsträcker att gälla även grupper av anställda, som nu är undantagna.

Stockholm den 24 januari 1958

Olof Nilsson

i Göteborg

Olof Andreasson